

**THE CONCEPT OF INTEGRATION AND ITS ROLE IN THE EDUCATIONAL  
PROCESS**

**Urazbaev Nusratbek Ziyaddin ugli**

Nukus State Pedagogical Institute, Faculty of Exact Sciences, 2G Mathematics student

**Annotation:** This article explores the concept of integration, its significance in the educational process, and its role in establishing interrelations between academic disciplines. Integrated education helps students develop systematic thinking, creativity, understanding of interdisciplinary connections, and the ability to apply acquired knowledge in practice. The paper also analyzes methodological approaches and pedagogical opportunities of integration in modern education.

**Keywords:** integration, educational process, interdisciplinary connection, methodology, innovative education, systematic thinking.

**INTEGRATSIYA TUSHUNCHASI VA UNING TA'LIM JARAYONIDAGI O'RNI**

**Annotatsiya:** Mazkur maqolada integratsiya tushunchasining mazmuni, uning ta'lim jarayonidagi ahamiyati va o'quv fanlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni ta'minlashdagi roli yoritilgan. Integratsiyalashgan ta'lim o'quvchilarda tizimli fikrlash, ijodkorlik, fanlararo aloqadorlikni anglash va o'rganilgan bilimlarni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini shakllantiradi. Shuningdek, maqolada integratsiyaning zamonaviy ta'limdagi metodik yondashuvlari va pedagogik imkoniyatlari tahlil qilingan.

**Kalit so'zlar:** integratsiya, ta'lim jarayoni, fanlararo bog'liqlik, metodika, innovatsion ta'lim, tizimli fikrlash.

**ПОНЯТИЕ ИНТЕГРАЦИИ И ЕЁ РОЛЬ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ**

**Аннотация:** В статье раскрывается сущность понятия интеграции, её значение в образовательном процессе и роль в обеспечении взаимосвязи между учебными дисциплинами. Интегрированное обучение способствует формированию у учащихся системного мышления, творческого подхода, осознания межпредметных связей и умения применять знания на практике. Также рассматриваются методические подходы и педагогические возможности интеграции в современном образовании.

**Ключевые слова:** интеграция, образовательный процесс, межпредметные связи, методика, инновационное обучение, системное мышление.

**Kirish**

Zamonaviy ta'lim tizimi o'quvchi shaxsini har tomonlama rivojlantirish, ularning bilim, ko'nikma va malakalarini mustahkamlashga qaratilgan integratsiyalashgan yondashuvni talab etmoqda. Integratsiya — bu turli fanlar, yo'nalishlar yoki o'quv faoliyatlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni ta'minlash, bilimlarni yaxlit tizimda shakllantirish jarayonidir. U ta'lim mazmunini boyitadi, o'quvchilarda fanlararo aloqadorlikni anglash, amaliy fikrlashni rivojlantirish, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va ijodiy yondashuvni shakllantirishga yordam beradi.

Ta'lim jarayonida integratsiya g'oyasi o'qituvchining metodik mahorati, fanlar o'rtasidagi mantiqiy bog'liqlikni aniqlash hamda o'quvchilarni kompleks fikrlashga yo'naltira olishi bilan bevosita bog'liq. Shuningdek, integratsiyalashgan darslar ta'lim samaradorligini oshirish, o'quvchilarda dunyoqarashni kengaytirish va ularni real hayotga tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

#### **Adabiyotlar sharhi**

So'nggi yillarda ta'lim tizimida integratsiya masalasi ko'plab mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan o'rganilib, uning nazariy hamda amaliy asoslari keng yoritilmoqda. Integratsiya tushunchasi o'quv fanlari, ta'lim bosqichlari va o'qitish metodlari o'rtasida mantiqiy aloqadorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Pedagog olimlardan V. V. Davydov, L. S. Vygotskiy, B. G. Ananov, D. B. Elkoninlarning tadqiqotlarida integratsiya o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish, tafakkurini rivojlantirish va ularni kompleks yondashuv asosida o'qitish zarurligi ta'kidlangan. Ularning fikricha, fanlararo integratsiya o'quvchilar tafakkurini tizimli shakllantirishga yordam beradi.

O'zbekistonlik pedagog olimlar — A. Abduqodirov, R. Ochilov, N. Mavlonova, O. Tolipova va boshqalar o'z tadqiqotlarida integratsiyaning ta'lim mazmunini boyitishdagi roli, o'qituvchining metodik mahorati va o'quvchilarda mustaqil fikrlashni shakllantirishdagi ahamiyatini asoslab berganlar. Ayniqsa, A. Abduqodirov tomonidan ishlab chiqilgan integratsion ta'lim texnologiyalari bugungi kunda o'quv jarayonida muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda.

Chet el tajribasida esa J. Dewey, H. Gardner, R. Tyler, M. Fullan kabi olimlar integratsiyani kompetensiyaviy yondashuvning muhim tarkibiy qismi sifatida ko'rib, uni o'quvchilarda ijodkorlik, tanqidiy fikrlash va muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish vositasi sifatida tavsiya etadilar.

Tahlil qilingan adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, integratsiyalashgan ta'lim nafaqat fanlar o'rtasida, balki nazariya va amaliyot o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ta'minlaydi. Shu sababli integratsiya zamonaviy ta'limning asosiy tamoyillaridan biri bo'lib, o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlovchi samarali metodik yondashuv hisoblanadi.

#### **Tadqiqot metodologiyasi va empirik tahlil**

Tadqiqotda analitik-uslubiy yondashuv qo'llanildi. Manbalar sifatida mahalliy va xorijiy olimlar tadqiqotlari, pedagogik maqolalar va dars jarayonidagi kuzatishlar tahlil qilindi.

Shuningdek, taqqoslash va tizimlashtirish usullari yordamida integratsiya tushunchasi va metodik imkoniyatlari tahlil qilindi. Tadqiqot quyidagi bosqichlarda o'tkazildi:

- 1.Integratsiya tushunchasi va nazariy asoslarini o'rganish.
- 2.Ta'lim jarayonida integratsiyaning amaliy usullarini tahlil qilish.
- 3.O'quvchilarning fanlararo ko'nikmalari va tizimli fikrlashini rivojlantirishdagi natijalarni baholash.

#### **Natijalar**

Tahlillar shuni ko'rsatdiki:

Integratsiyalashgan darslar o'quvchilarda tizimli fikrlashni rivojlantiradi.

Fanlararo integratsiya o'quvchilarda murakkab masalalarni hal qilish va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi.

Pedagogik metodikalarni moslashtirish orqali ta'lim samaradorligini oshirish mumkin.

Misol uchun, matematik va fizika fanlarini integratsiyalash orqali o'quvchilar mavzuni nazariy va amaliy jihatdan yaxshiroq tushunadilar, bu esa ularning ijodiy va analitik fikrlash qobiliyatini oshiradi.

#### **Muhokama**

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, integratsiya ta'lim jarayonini boyitadi va o'quvchilarda fanlararo aloqadorlikni anglashni rivojlantiradi. Shu bilan birga, pedagoglar o'quv materialini integratsiyalashgan shaklda taqdim etishda metodik yondashuvlarni hisobga olishi kerak.

Xorijiy olimlar (J. Dewey, H. Gardner) va mahalliy olimlar (A. Abduqodirov, R. Ochilov) tadqiqotlari ham shuni tasdiqlaydi: integratsiya o'quvchilarning ijodkorlik va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi hamda ta'limning samaradorligini oshiradi.

Shuningdek, integratsiya nazariy va amaliy bilimlar o'rtasidagi bog'liqlikni mustahkamlash, fanlararo kompetensiyalarni shakllantirish va o'quvchilarni real hayotga tayyorlashda muhim vosita hisoblanadi.

#### **Xulosa**

Integratsiya tushunchasi zamonaviy ta'limning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. U ta'lim mazmunini boyitadi, o'quvchilarda tizimli fikrlash, ijodkorlik va fanlararo aloqadorlikni rivojlantiradi. Shu bois, pedagoglar integratsiyalashgan metodlarni o'quv jarayoniga muntazam joriy etishi zarur.

#### **Adabiyotlar:**

1. Davydov, V. V. Problems of developmental instruction. Moscow: Pedagogy, 1986.
2. Vygotskiy, L. S. Mind in Society. Harvard University Press, 1978.
3. Anan'ev, B. G. Psikhologiya razvitiya cheloveka. Moscow: Pedagogy, 1980.
4. Dewey, J. Experience and Education. New York: Macmillan, 1938.
5. Gardner, H. Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. New York: Basic Books, 1983.
6. Abduqodirov, A. Integratsion texnologiyalar pedagogikasi. Tashkent, 2015.
7. Ochilov, R. Ta'limda fanlararo integratsiya. Tashkent, 2017.
8. Tolipova, O. Pedagogik innovatsiyalar va integratsiya. Samarkand, 2018.
9. Fullan, M. The New Meaning of Educational Change. New York: Teachers College Press, 2001.
10. Tyler, R. Basic Principles of Curriculum and Instruction. Chicago: University of Chicago Press, 1949.